

Камсамол у беларускай паэзіі

Агульная пастаноўка праблемы камсамольскай літаратуры

У апошні час, як ва ўсім Савецкім саюзе, так і ў БССР, у прыватнасці, мы наглядаем узмоцненую зацікаўленасць камсамолу да пралетарскай літаратуры. Дыскусія паміж „Комсомольской правдой“ і РАПП'ам, выступленне т. Косарава на апошнім пленуме ЦК ЛКСМУ, у якім было значнае месца адведзена пытанням літаратуры, арганізацыя аб'яднання камсамольскіх пісьменьнікаў „Молодая гвардия“, правядзенне агляду камсамольскай літаратуры і цэлы шэраг іншых фактаў з літаратурнага жыцця РСФСР; арганізацыя камсамольскай ячэйкі пісьменьнікаў у Менску, заключэнне дагавору сацыялістычнага супрацоўніцтва і змаганьня за вялікае бальшавіцкае мастацтва паміж камсамоліям г. Менску і МенАПП'ам, наладжванне вечароў камсамольскай літаратуры, агляд беларускай камсамольскай літаратуры і інш. па БССР—усё гэта факты павароту камсамолу тварам да літаратуры.

Рост зацікаўленасці камсамолу да пралетарскай літаратуры гаворыць аб вялізарным росце культурных запатрабаванняў нашай моладзі. Паварот камсамолу да

пралетарскай літаратуры адначасна зьяўляецца новым фактам поспехаў культурнай рэвалюцыі, поспехаў сацыялістычнага будаўніцтва. Толькі на аснове поспехаў культурнай рэвалюцыі, якія непасрэдна і неадлучна выцякаюць з поспехаў сацыялістычнага будаўніцтва наогул, мы маем зараз рост увагі камсамолу і ўсяго пралетарыяту да пралетарскай літаратуры. Усё гэта гаворыць за тое, што „літаратурная справа становіцца часткаю агульна-пралетарскай справы“.

Рост увагі камсамолу да пралетарскай літаратуры, асабліва зараз, у сувязі з вялізарнымі поспехамі змаганьня за сацыялістычную рэканструкцыю,—у тым ліку рэканструкцыю і чалавечага матэрыялу—зусім законамерны. Расьце роля мастацкага слова, як зброі ў клясавым змаганьні, як сродку выхавання працоўных мас у камуністычным напрамку. Пралетарская літаратура зьяўляецца перадавым байцом у змаганьні за пераработку чалавечага матэрыялу, перадавым атрадам культурнай рэвалюцыі. І цяпер, у сувязі са змаганьнем за шматмільённы камсамол, калі перад пралетарскай літаратурай паўстае вялізарная і адказная задача дапамогі камсамолу ў справе выхавання мільёнаў навічкоў, што,

уліваючыся ў камсамол, нясуць з сабою рэшткі старой псыхаідаэалёгіі, рэшткі старога сьветапогляду і г. д.—рост увагі камсамолу да мастацкай літаратуры асабліва неабходны і вельмі сваячасовы.

„Пралетарская літаратура павінна дапамагчы партыі і камсамолу даць маладому пакаленьню напрамак у жыцці“ (Косараў). А гэта задача немалая і нялёгкая. Стварыць такую літаратуру, якая з посьпехам магла-б выконваць гэтую задачу, якая была-б вартай сваёй гэраічнай клясы,—гэта задача ўсяе савецкай грамадзкасьці і ўсяго камсамолу, а ня толькі пісьменьніцкіх мас. Толькі пры такіх умовах з посьпехам можна стварыць камсамольскую літаратуру.

І тут узнікае пытаньне, што такое камсамольская літаратура і якое яе месца ў агульнай літаратуры пралетарыяту?

Тут мы перш за ўсё, у адказ розным абываталям і мяшчанам, павінны заявіць, што ніякіх літаратурна-палітычных рознагалосьяў паміж пралетарскай літаратурай і камсамолам, паміж аб'яднаньнем пралетарскіх пісьменьнікаў—РАПП'ам ці ВОАПП'ам, ягоным атрадам БелАПП'ам—і камсамолам няма і быць ня можа.

Літаратурна-палітычнай лініяй тых і другіх зьяўляецца лінія партыі ў літаратуры і ніякая іншая.

Камсамольскай літаратурай зьяўляецца вучастак пралетарскай літаратуры, тэматыкай якой выступае камсамол, ягонае гэраічнае барацьба пад кіраўніцтвам партыі на франтах сацыялістычнага будаўніцтва.

Камсамольская літаратура не ўяўляе сабою якуюсьці самастойную, асобную ад пралетарскай, літаратуру. Яна арганічна ўваходзіць, як камсамольскі вучастак, у агульную пралетарскую літаратуру. Коротка кажучы, камсамоль-

ская літаратурай зьяўляецца пралетарская літаратура, аб'ектам якой ёсьць камсамол.

Будзе зусім няправільна, нават шкодна, казаць, аб якойсьці літаратуры спэцыяльна для моладзі і камсамолу. Камсамол уяўляе сабою моладзь, якая працуе, як і ўвесь пралетарыят, пад кіраўніцтвам партыі, і таму няма патрэбы для якойсьці спэцыфічнай, адрозьненай і адлучанай ад пралетарскай літаратуры. Пралетарская літаратура зьяўляецца адначасова і літаратурай камсамолу. І таму, калі мы кажам пра камсамольскую літаратуру, мы маем на ўвазе камсамольскую тэматыку, паказ гэраічнае барацьбы камсамолу пад кіраўніцтвам партыі за сацыялізм, пастаноўку ў пралетарскай мастацкай літаратуры спэцыфічных камсамольскіх праблем.

Калі мы так кажам пра камсамольскую тэматыку, то гэта яшчэ зусім ня значыць, што мы выпускаем з пачатку увагі тую моладзь, якая на сёнешні дзень яшчэ пакуль што не знаходзіцца ў шэрагах камсамолу, але аддана працуе і змагаецца разам з усім пралетарыятам. Камсамольская тэматыка ўключае ў сябе і гэтую моладзь. У сьвятле змаганьня за шматмільённы камсамол, у сьвятле будаўніцтва сацыялізму, наогул павінна атрымаць належны паказ у мастацкай літаратуры і гэтая моладзь. Камсамольская літаратура павінна быць літаратурай адначасова і ўсяе пралетарскае моладзі. Рэзалюцыя ЦК партыі ў пытаньнях літаратуры, перад пралетарскай літаратурай высунула задачу: „быць літаратурай ня цэху, а вялікае клясы, вядучай за сабою мільёны сялян“. У адносінах да камсамольскай літаратуры мы можам сказаць, што яна павінна быць не літаратурай цэху, а вялікага камсамолу, які вядзе за сабою ўсю моладзь, дапамагаючы камсамолу выхоўваць

яе ў камуністычным напрамку, патрэбным для будаўніцтва сацыялістычнага грамадства.

Таму будзе правільным фармуляваць наша змаганьне за камсамольскую тэматыку, як змаганьне за тэматыку наогул маладзёжную, ня выпускаючы пры гэтым галоўнага — пад якім кутом, у свьятле якога сьветапогляду трактуецца гэтая тэматыка. Для камсамольскага сэктару пралетарскай літаратуры трактоўка маладзёжнае тэматыкі павінна ісьці пад знакам чарговых баявых задач камсамолу ў сацыялістычным будаўніцтве і культурнай рэвалюцыі. У гэтым спецыфічнасьць камсамольскай літаратуры.

Што тычыцца шырэй творчага мэтаду, то тут дыялектычна-матэрыялістычны мастацкі мэтад, марксысцка-ленінскі сьветапогляд зьяўляецца агульным для ўсёй пралетарскай літаратуры, г. зн. і для яе камсамольскага сэктару.

Разьвіцьцё камсамольскай літаратуры павінна праходзіць пад знакам змаганьня за камсамольскага пісьменьніка, марксыста-дыялектыка.

І першым, што зьяўляецца неабходнай прадумоваю пасьпяховасьці барацьбы за дыялектычна-матэрыялістычны творчы мэтад, гэта аўладаньне марксысцка-ленінскім сьветапоглядам. Без аўладаньня марксысцка-ленінскім сьветапоглядам і без прасякненьня ім усяе творчае работы пісьменьніка — не стварыць камсамольскай літаратуры, вартай камсамолу, як і не стварыць бяз гэтага і літаратуры наогул, вартай нашай эпохі. Бязумоўна, гэтае аўладаньне сьветапоглядам павінна адбывацца на аснове практыкі, на аснове непасрэднага ўдзелу ў сацыялістычным будаўніцтве і толькі ў практыцы будзе правярацца мера аўладаньня ідэямі Маркса, Энгельса і Леніна.

Цяпер, калі перад усёй пралетарскай літаратурай стаіць вялі-

зарная задача змаганьня за вялікае мастацтва бальшавізму, гэты лёзунг набывае асабліва важнае значэньне і для камсамольскай літаратуры, як часткі пралетарскай літаратуры.

Лёзунг вялікага бальшавіцкага мастацтва, уключаючы ў сябе, як галоўную прадмову, аўладаць марксысцка-ленінскім сьветапоглядам, канкрэтна, у дачыненьні да камсамольскай літаратуры, як і да ўсяе пралетарскай літаратуры, знайшоў сваё выяўленьне ў задачы стварэньня дадатнага гэроя нашай эпохі. Гэтую задачу вельмі чотка завастрыў у адным з сваіх апошніх выступленьняў т. Косарэў:

„Мы патрабуем ад нашых літаратурных арганізацый, ад пралетарскіх паэтаў і пісьменьнікаў, каб яны сваёй творчасьцю, сваім майстэрствам добра апісалі-б тып гэроя сацыялістычнага будаўніцтва, які-б адлюстравалі імкненьне перадавых барацьбітоў за сацыялізм, апісаньне якога прымусіла-б кожнага маладога рабочага і селяніна падумаць: так, я хачу быць такім-жа, я хачу быць падобным да яго, ён зьяўляецца маім ідэалам“.

І трэба сказаць, што задача стварэньня дадатнага тыпу эпохі знаходзіць вельмі добрае выяўленьне ў той працы па паказу гэроя сацыялістычнага будаўніцтва, якое разгарнула пралетарская літаратура. Праз канкрэтны паказ гэрояў сацыялістычнага будаўніцтва пралетарская літаратура і будзе ісьці да ажыцьцяўленьня задачы стварэньня дадатнага тыпу эпохі.

У гэтай справе стварэньня дадатнага тыпу эпохі не малая роля прыпадае на камсамольскую літаратуру. Яна павінна праз канкрэтны паказ гэрояў ударнікаў-камсамольцаў і наогул усяе моладзі ісьці да стварэньня дадатнага, шырока абагуленага тыпу камсамольца, гэроя ў змаганьні за ідэалы камсамолу,

які-б зьяўвіўся прыкладам для ўсяго камсамолу і для ўсяе нашае моладзі.

Бязумоўна, гэты паказ павінен ісьці па шляху паказу гэроя ва ўсіх супярэчнасьцях, супроцьлегласьцях, ва ўсёй рознастайнасьці і ўсебаковасьці, ва ўсёй складанасьці, а не па шляху адкіданьня гэтых супярэчнасьцяй, па шляху раскрыцьця гэтае складанасьці; а не па шляху яе лякіроўкі, як гэта прапаноўваюць некаторыя таварышы.

Пярэйдзем цяпер да таго, што наогул ёсьць у беларускай літаратуры па лініі камсамольскай тэматыкі. Тут мы можам заявіць, што камсамол, асабліва рэканструкцыйнага пэрыоду, у беларускай літаратуры не атрымаў належнага адлюстраваньня. Можна сказаць, што ёсьць толькі асобныя спробы паказу камсамолу. У большасьці гэтыя спробы носяць (асабліва ў паэзіі) большь выпадковы, эскізна-імпрэсіяністычны, калі так можна сказаць, характар. Няма шырокага вобразнага адлюстраваньня ў беларускай літаратуры камсамолу.

Праўда, з другога боку, нельга сьцьвярджаць таго, што ў беларускай літаратуры пра камсамол амаль нічога ня маецца. Каб зьняпраўдзіць гэтую думку, варта напамніць хоць-бы гэтакія творы як аповесьць „Вінаваты“ Платона Галавача, аповесьць „Каландры“ Броўкі, новую аповесьць „Наша сонца“ Барыса Мікуліча і іншыя творы беларускай мастацкай прозы. Варта напамніць цэлы шэраг паэтычных твораў: Паўлюка Труса, Чарота, Александровіча, Броўкі, Таўбіна, Андрэя Ушакова і інш., прысьвячонах камсамолу. Але, ня гледзячы, на ўсё, паказ камсамолу ў беларускай літаратуры ў асноўным зьяўляецца слабым. Пра гэта трэба сказаць адкрыта і рашуча. На гэтым неабходна завастрыць увагу.

Камсамол у беларускай паэзіі

Паказ камсамолу ў беларускай паэзіі амаль выключна прыпадае на паэзію БелАПП'аўскую. Большасьць твораў пра камсамол прыпадае на пэрыод аднаўленьчы. Тут мы маем такія творы, як „Юны змаганец“ і „Астрожнік“ Паўлюка Труса, „Камсамолія“ Міхася Чарота, „Камсамол“ Андрэя Александровіча, „Райком“ і інш. вершы Ю. Таўбіна.

Гэтыя творы пісаны тады, калі ўжо адгрымелі буры грамадзянскае бойкі, і краіна ўступіла ў паласу аднаўленьня разбуранае гаспадаркі ды і ня толькі прыступіла, але ўжо шмат і прарабіла ў галіне адбудаваньня. Таму галоўны матыў гэтых твораў—гэта роля і энтузіязм камсамолу на франтох будаўніцтва новага жыцьця. Грамадзянская вайна тут выступае, як успамін гэраічнага мінулага, як напамін пра той гэраізм, які быў неадлучаным стымулам перамог камсамолу, моладзі на франтох грамадзянскае вайны. Гэты гэраізм, энтузіязм выступае тут не як самамэтны гэраізм „бязвусых энтузіястох“, а як гэраізм мэтавы, усьвядомлены ў разрэзе сацыялістычных ідэалаў пралетарыята. Таму гэты гэраізм служыць задачай далейшага будаўніцтва новага жыцьця. Кажучы так, мы маем на ўвазе асноўную лінію, якая прасякае ўсе гэтыя творы.

Паўлюк Трус першы даў мастацкія вобразы гэраічнага, адданага змаганьня моладзі, камсамолу ў грамадзянскай бойцы.

У паэме „Юны змаганец“ ён падае вобраз адважнага юнака, партызана Янкі і яго брата „атамана паўстанцаў“ камсамольца Міхася, якія вядуць гэраічнае змаганьне з белапольскімі бандамі пазнанцаў“. У паэме пададзены моманты далученьня маладых паўстанцаў да чырвоных атрадаў і сумеснага пераможнага змаганьня супроць агуль-

нага ворага. Паэма канчаецца ўздымнымі радкамі пра „юнага змаганца“.

„Сёння ён ды нястрымана—вольны
Піанэр і паўстанец у вёсцы,
Дзе нядаўна ў часы падняволья
Гадаваўся ў пакутах і рос.
Яго брат, што старое разбурыў,—
Камсамол з пралетарскаю верай...
Яму матка—узгадована бурай
Камсамолія БССР“.

У вершы-паэме „Астрожнік“ П. Трус дае вобраз паўстанца юнака „камсамольца Якіма“, які адважна сустракае кару расстрэлам з рук ворагаў, бо тая справа, за якую ён змагаўся, ён верыць, не памрэ, а будзе даведзена працоўнымі да канца:

„Ён памёр... Расстралялі Якіма...
Цёмны бор зашумеў галасьней
Але справа магутнага КІМ’у
Не памрэ,—будзе вечно квіцець“.

Міхась Чарот у паэме „Камсамолія“ дае сынтэзаваны вобраз камсамолу часоў грамадзянскае вайны і аднаўленчага перыяду. Новым здаровым, жыццярадасным, што нясе з сабою камсамол, вее з кожнага радка Чаротавай „Камсамолі“. Адзінства, зьяднанасьць, радасна-аптымістычнае сьветаўспрыманьне гэраічнасьць, нязломнасьць—вось рысы Чаротавай „Камсамолі“. Цікава, што тэндэнцыя адзінства гораду і вёскі, якая праходзіць праз усю творчасць М. Чарота, выявілася і на вобразах камсамолу. Чаротава „Камсамолія“ выступае ў сынтэзаваным вобразе гораду і вёскі.

„На заводах, на фабрыках дымных,
Дзе палёў сінявокі прастор,—
Яны злучаны палкім уздымам,
Іх злучае юнацкі задор.“

Вёска дрэмле... Вечар ліпнёвы...
Толькі вуліц зьвонкі сьмех...
У лапці абуты з ліп новых
Едуць яны на начлег.
... Сьвіткі зрэбны... палатаны...
Фабрычнага дыму пах...
Гора бачылі шмат яны,
І цяпер ім змагацца—ня страх“.

Праўда, кіруючай ролі пралетарскага гораду вядучай супроцьлегласьці тут ня відаць—пераважае стыхійнасьць.

Паэма „Камсамолія“ М. Чарота адлюстроўвае баявыя ўздымныя настроі, якія валодалі камсамоліяй пасля пераможнага канца грамадзянскае вайны ў пачатку аднаўленчага перыяду, калі яшчэ вельмі і вельмі сьвяжымі былі непасрэдня ўражаньні ад гэраічных боек. Радасьць перамогі да таго захлёствала, валодала ўсім, што часамі нават далейшыя задачы ў сваёй канкрэтнасьці ў некаторых пісьменьнікаў вуаляваліся рамантычнай заслонай уздыму ад перамогі. Таму і „Камсамолія“ Чарота мае завельмі рамантызаваны характар, калі яснае ўсьведамленьне далейшых і чарговых задач падмяняецца, агульнай рамантычна-ўзьнятай патэтыкай.

„І расьце, і расьце, і мужае
Камсамольцаў адважная раць!
Што ім вораг? Што і мяжа ім,
Як захочуць яны пагуляць!“

Таму ў палоне гэтага ўздыму часамі і ў „Камсамолі“ зьнікае мера аптымістычнасьці і губляецца канкрэтны, рэальны малюнак змаганьня далейшых задач. Таму і рачаіснасьць прымае нейкі падсалоджаны выгляд, зьнікае складанасьць, супярэчнасьці цяжкасьці змаганьня:

„Ня жыцьцё—а раздольле...
Бо дзеці пасўтаўшых краін...
Беларусь і ты, Камсамолія“.

Адгэтуль і стыхійнасьць. Але Чаротава „Камсамолія“ ў той час зьявілася першым гучным мастацкім водгукам беларускай паэзіі на камсамольскую тэматыку.

У адносінах перамаганьня гэтай рамантычнай ідэалізацыі, перамаганьня агульнай патэтыкі далей пайшоў Андрэй Александровіч. У невяліччай паэме „Камсамол“ (1925 г.) Александровіч падае камсамол на фронце тэй будаўнічай працы, у якую камсамол акунуўся

адразу пасья грамадзянскай вайны. (Праўда апошнюю паэта ўспрымае, як „мяцежную стыхію“, а не як кіруемы партыяй працэс). Александровіч пайшоў па шляху паказу творчых будняў камсамолу, штодзённае яго работы па адбудоўваньню разбуранай гаспадаркі.

„Зноў загулі на заводах машыны.
Новае ёсьць, ня стала руінаў
І ў гэтай працы дні і ночы
Камсамол—чорнарабочы“.

Тэндэнцыі паказу камсамолу не ў абстрактна-патэтычных рысах, а ў творчай практыцы—гэта дадатны бок Александровічавага „Камсамолу“.

„Камсамол—у фабзаўкоме
Камсамол—у сельсавеце“

У полі зроку паэты і мінулае камсамолу, калі ў агнёх грамадзянскай бойкі „гартавалі буры агнявыя нашы сілы маладыя—гартавалі камсамол“, і суботнікі, і фронт вучобы, і змаганьне камсамолу за культурную рэвалюцыю:

„Сонца, распальвай стагодні сумёт.
Збавімся спадчыны катавай.
Гэй, камсамольцы,
Культурны паход,
Акопы культуры захватвай.
За школу,
За лазьню.
За клюб
За журнал,—
Энэргія волі
І кров
І запал“.

І баявая гатоўнасьць да абароны:

„За кнігаю помнім мы
Кожнай хвілінай,
дзе і якая
Супроць нас краіна,
Вінтоўку трымаем
Штодня пры сабе,
Жыць рэвалюцыі.
Жыць барацьбе“.

І моманты Інтэрнацыяналізму:

„Сусьвет—айчынай нам. Ня знаем
межаў нацыі,
Мы гартаваліся ў агні вялікай працы“.

Але ўсё-ж такі ўся складанасьць, багацьце і канкрэтнасьць працы і жыцьця камсамолу аднаўленчага пэрыоду не знайшлі свайго шырокага, мастацкі тыпізаванага, абагуленага выяўленьня і ў творчасьці Александровіча. Усё гэта толькі асобныя рысы, схэматычна падазеньня, асобныя кавалкі, між сабою мэханічна зьвязаныя. Тут яшчэ няма сусьцэльнага вобразу камсамолу ва ўсёй яго складанасьці і ў той-жа час—адзінстве. Гэта хутчэй паэтычна і эскізныя занатоўкі (прычым надзвычай схэматычныя) момантаў з бытнасьці камсамолу ў аднаўленчы пэрыод.

Але ня толькі гэтым вершам „Камсамол“ Александровіч аддаў даніну камсамольскай тэматыцы. Трэба адзначыць, што шэраг іншых вершаў паэты, калі непасрэдна і не адлюстроўвае камсамолу, не бярэ яго сваім аб'ектам, то па сваёй ідэалёгічнай, баявой накіраванасьці зьяўляецца вельмі сугучнымі камсамолу і пралетарскай моладзі наогул. У апошні час Александровіч напісаў вялікую вершаваную п'есу, якая зьяўляецца першым буйным паэтычным творам беларускай пралетарскай літаратуры, прысьвячонаму камсамолу.

Пэўную даніну камсамольскай тэматыцы мы сустрэнем у творчасьці Пятруса Броўкі.

У „Слове ў камсамольскіх спрэчках“ (вершавая прамова на X зьездзе ЛКСМБ ад 10 студзеня 1931 г.) Броўка піша пра камсамол у рэканструкцыйны пэрыод, пра актыўны ўдзел камсамолу на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва, пра змаганьне камсамолу за выкананьне пяцігодкі:

„Камсамольцы выходзяць
ударным атрадам
У вялікія дні
пяцігодкі.
Нас клікалі шахты—
мы далі ў шахты,
Нас клікала мора—
мы далі на мора,

нас звалі акопы—
мы далі ў акопы
усюды сваіх,
маладых і здаровых.
І вось, каб цяпер
пачаць пераклічку
творчых каморак
краіны нашай,
галасоў камсамольцаў
не пералічыш,
не перамерыш,
і ня ўзважыш“.

Баявы заклікаючы настрой „Слова ў камсамольскіх спрэчках“— гэта асноўны ягоны дадатны бок. Але гэтага мала. Агульшчына, адсутнасць канкрэтна-вобразнага паказу ролі камсамолу ў сацыялістычным будаўніцтве, схэматызм — гэтая агульная хвароба—зьяўляецца недахопамі і Броўкі.

Няма ў ягонай творчасці жывых вобразаў камсамольцаў. Няма глыбокага, усебаковага, канкрэтнага ва ўсёй складанасці і супярэчнасці, ва ўсёй глыбіні паказу вобразу камсамольца, які змагаецца за пабудову сацыялізму. Гэта значыць, няма таго асноўнага, што патрабуецца ад камсамольскай літаратуры.

Некаторую ўвагу камсамольскай тэматыцы аддаў і Юлі Таўбін. („Райком“ і інш.).

Але ягоны „Райком“ не пазбаўлены інтэлігентшчыны ў горшым разуменьні гэтага слова. Яна перш за ўсё адчуваецца ў нейкай як-бы дыстанцыі, на адлегласці якой, з боку паэта „восхищается“ райкомам. Таму, што да мастацкіх сродкаў, адчуваецца пэўны імпрэсіёнizm. „Райком“ носіць некаторы характар занатоўкі ўражанняў, малюнкаў, якія паэта меў магчымасць назіраць. Праўда, гэтыя ўражання, ці бачанья малюнкi паэта прасякнуты, знітаваў адным сьветапоглядам, тэндэнцыяй. Але налёт, ці бачнасць пабочнасці ўражанняў засталася. І ўжо ў гэтым папутніцкае крэдо „Райкому“.

Пасля напісання „Райкому“ і іншых камсамольскіх вершаў Юлі

Таўбін у сваёй далейшай творчасці адышоў ад непасрэдна камсамольскай тэматыкі і камсамолу, чым яшчэ больш выявіў сваю дробнабуржуазную сутнасць.

Але гэтая дробнабуржуазная сутнасць выявілася вельмі поўна яшчэ і ў самім „Райкоме“. Замест паказу кіраўнічай ролі партыі, волю якое і выконвае камсамол і ўся пралетарская моладзь, Таўбін надзяляе моладзь авангардзісцкай перадавой рольлю, надае ёй ролю амаль што ні кіраўніка будаўніцтвам сацыялізму і тым самым скочваецца ў балота авангардзісцкіх, трацкісцкіх тэорый.

„Мы—моладзь. Моладзь—гэта ўсё
Мы—моладзь. Будучнасць за намі...
... Мы аднаўлёныя стагодзьдзі
Мы ўперад на стагодзьдзі бачым“. і г. д.

А дзе кіраўнічая роля партыі?— пытаемся мы! Так дробнабуржуазная прырода паэты, калі ён шчыльна ня звязаны з пралетарыятам, ня прымае чынага ўдзелу ў сац. будаўніцтве, зместам творчасці якога не зьяўляецца творчая практыка кіраўнічай клясы, прыводзіць да трацкісцкіх памылак.

„Сюсюканьне“ па адрасу камсамолу

Калі некаторыя блізкія да пралетарскай літаратуры спадарожнікі змаглі даць больш-менш карысныя камсамолу творы, то іншы характар носяць заляцаньні да камсамолу некаторых паэтаў—спадарожнікаў, нахшталь В. Маракова і Т. Кляшторнага, спадарожнікаў, якія і на сёньняшні дзень, праўда не ў аднолькавай ступені, але яшчэ ня здолелі належным чынам перабудаваць сваю творчасць у адпаведнасці з патрабаваннямі рэканструкцыйнага пэрыоду. Камсамолу ў творчасці гэтых паэтаў адведзена месца, вядома, менш за ўсё. У ранейшыя гады ў іхняй творчасці камсамол быццам і не існа-

ваў. Рэканструкцыйны перыод, выклікаўшы ў іхняй творчасці пэўныя зрухі ў бок набліжэння да сучаснасці, выклікаў адначасова і тэндэнцыю павароту да камсамолу. І, замест таго, каб падысці да справы паказу камсамолу ў мастацкай літаратуры (паэзіі) сур'ёзна, глыбока і на аснове ўсебаковага вывучэння і азнаямлення з жыццём камсамолу, на аснове прасякнення ў тое, чым жыве сёння камсамол, на аснове аўладання ідэямі „авангарду нашае моладзі—даць высока-мастацкія, каштоўныя творы пра камсамол,—яны адбавяраюцца, як кажучь, адпіскамі, сюсюкаючага па адрасе камсамолу характару.

В. Маракоў піша верш „Камсамолу Мазыршчыны“ (1929 г.). Паэту зацікавіў Мазырскі камсамол не на фронце сацыялістычнага будаўніцтва, не ягоны твар у штодзённай, творчай, будаўнічай працы, а са сцэны аднаго з клюбаў Мазыру, дзе паэта выступіў з чыткаю вершаў. І адгэтуль, са сцэны, паэта робіць рэвэрансы ў бок камсамолу:

„... Вітаньне
Вам, сыны новай стараны...
... О, таксама з новай культурай
Іду адню з вамі паласой,
Каб несць сыяг змаганьня
Перамогі,
Гарэць (!?) імкненьне юных і жывых...
... Які ўздым!
Як сэрца б'е трывогу!
Як ўзнята ружа (?) гордай (!?) галавы!..“

(„Верш. жад.“, ст. 21—22).

А вось чытайце салодзенькія рэвэрансы ў бок камсамолу Т. Кляшторнага:

Пад заходняй зарой

„Цяпер другія далі навакол,
Усё, усё вакол памаладзела,
Выхоўвае наш камсамол
Здаровы дух у моцным целе.
Яму далёка войстрая журба,
Яму далёкі войстрыя надломы,

Яму адчай прыніжаны раба
Таксама сёння невядомы.
Яны ўмеюць жыць і дагараць.
А не бяз жару і попелу засохнуць.
Спаборніцтва вам ня міраж,
А моцны пульс вялікае эпохі.
Наш камсамол сягонья на чале (!?)
Вялікага сусветнага імкненьня...
Вось, сапраўды, дзе моцны чалавек.
А не абстракцыя.
Не лятуценні...“ і г. д.

Тут ужо сюсюканьне проста пераходзіць ў трацкісцкі авангардзізм (камсамол, а не партыя—„на чале (!) сусветнага імкненьня“).

Яшчэ пару мясьцін, адрасаваных камсамолу, з паэмы Кляшторнага „Палі загаманілі“:

„Узяўшы ўсё (?) гнілое на прыцэл,
Зьвяргаючы да тых,
Хто заўжды духам дужы:
„О, камсамолія,
З будоўлі новых сьцен
Пусьці на злом нікчэмненькія душы!
... О, камсамолія,
Мы разам крок у крок
Ідем жыцьцё іначай перастроіць!
Мой кожны дзень
І кожны мой радок,
Як вартавы,
На ударным стане фронце..
Узяўшы ўсё былое на прыцэл,
Я гавару да вас,
Хто заўжды духам дужы:
О, камсамолія,
З будоўлі новых сьцен
Пашлём на сьметнікі мізэрненькія
душы“

(„Узвышша“ № 4-5, 1931 г. ст., 73—74).

Супроць такое тэндэнтнае творчасці пра камсамол, троцкісцкага сюсюканьня ў ягоны бок, заместа глыбокага, сапраўды мастацкага паказу камсамолу, ягонага змаганьня пад кіраўніцтвам партыі, у беларускай паэзіі неабходна абвясціць самую рашучую барацьбу.

Камсамолу Беларусі патрэбны сапраўдныя паэтычныя (і прозаічныя) творы, якія адлюстроўвалі б гэраічнае змаганьне камсамолу ва ўсёй складанасці ў высока-мастацкіх вобразах, а не рэвэрансы па адрасу камсамолу. Для гэтага патрэбны максымум увагі да камсамолу ня толькі з боку пралетарскіх

пісьменьнікаў, але і з боку спадарожнікаў. Досыць абмяжоўвацца падобнымі вышэйпаданымі гандэнтнымі адпіскамі. Пара ўжо адкінуць недаацэнку камсамольскай тэматыкі і ў шэрагах спадарожніцтва.

Супроць халтуры

І тут набывае асаблівы сэнс змаганьне з халтурнай літаратурай пра камсамол. Цяпер, калі ўсё больш і больш узрастаюць запатрабаваньні актуальнай тэматыкі, запатрабаваньні паказу камсамолу ў мастацкай літаратуры, халтура набывае асабліва небясьпечны характар. Трэба раз назаўсёды запомніць, што халтура зьяўляецца адной з формаў правэй небясьпекі, формай буржуазнай рэакцыі на літаратурным фронце. Пісьменьніку, які знаходзіцца ў палоне буржуазнай, дробнабуржуазнай, мяшчанскай ідэалёгіі, часамі ў мэтах прыкрыцьця свае сапраўднае ідэалёгічнае сутнасьці даводзіцца прыбгаць да актуальнае, злобадзённае тэматыкі, як да зашчытных колераў. Палфарбаваўшыся пад гэты абаронны колер „актуальнасьці“, „злабадзённасьці“, ён часамі па палітычнай блізарукасьці нашых рэдактароў лоўка працягвае свае рэакцыйныя ідэйкі. У змаганьні з халтурай трэба не забываць ня толькі тое, што халтура кампрэмэтуе ў вачох пралетарскага чытача сваёй нізкай мастацкай якасьцю, антымастацкасьцю пралетарскую камсамольскую літаратуру, але нельга і забываць, што халтурнікі пад шыльдай злабадзённасьці вельмі і вельмі часта хаваюць буржуазна-мяшчанскі змест, рэакцыйную накіраванасьць. Трэба ўмець пад халтурай бачыць форму буржуазнай рэакцыі. Халтура асабліва шкодная тым, што яна выяўляе буржуазную рэакцыю на літаратурным фронце ў завэлюмаванай форме, пад якой звычайна пры павярхоўным падыходзе цяжка распазнаць

буржуазна-кулацкую сутнасьць. Нельга выпускаць з пазвагі, таго, што зараз буржуазна-кулацкая рэакцыя ў літаратуры гэта—галоўная небясьпека, вельмі і вельмі часта, і што далей, то часцей, выступае ў форме халтуры, г. зн. у форме мімікры, у форме прыкрытай, завэлюмаванай, бо магчымасьці адкрытага, не завэлюмаванага выступленьня ўсё больш і больш зьяўляюцца.

Гэтая небясьпека набывае асабліва востры характар і па лініі камсамольскай тэматыкі. Клясавы вораг імкнецца скарыстаць гэты фронт для прапаганды сваіх клясавых, варожых нам інтарэсаў. Неабходна самая бязьлітасная, самая непрымірмая барацьба з буржуазна-кулацкай рэакцыяй і адной з яе форм—халтурай у камсамольскай літаратуры. На змаганьне з халтурай у камсамольскай тэматыцы зраз павінна быць зьвернута асабліва ўвага з боку ўсяе савецкае грамадзкасьці, з боку ўсяго камсамолу і камсамольскіх пісьменьнікаў у першую чаргу. Нельга забываць, што тыя пісьменьнікі, якія ў лёгкай пагоні за знадворнай, календарнай злабадзённасьцю, бяз глыбокага аўладаньня сьветапоглядам пралетарыяту, вельмі часта скачваюцца на шлях халтуры і гэтым самым аб'ектыўна выяўляюць буржуазна-кулацкую рэакцыю, буржуазны наступ на пралетарскую літаратуру.

У апошні час халтура на пэтычным фронце камсамольскай літаратуры асабліва дае сябе адчуваць. Варта назваць такія зборнікі, ці паасобныя творы, як „Камсамольскія вершы“ Юркі Лявоннага, „Веснацьвет“ Зіны Бандарынай, паэму „Ліпнёвая радасьць“ Паўлюка Ананьева і цэлы шэраг іншых твораў, каб пераканацца, што халтура займае шырокае месца ў літаратуры пра камсамол.

Пра „Камсамольскія вершы“ Юркі Лявоннага пісалі ўжо і гавя-

рылі шмат. Усе выказваньні сыходзіліся на ацэнцы гэтага зборніку, як халтуры. Таму зараз спыняцца на ім ня прыходзіцца. Мы прывядзем толькі некаторыя мясьціны з вершаў, якія Юрка Лявонны асьмеліўся выдаць пад і маркай „камсамольскіх“. І тут мы відавочна пераканаемся ў тым, як пад шыльдаю „камсамольскага“, халтурнік часта імкнецца працягнуць шкодныя мяшчанскія ідэйкі, якія раззбroyваюць, дэмабілізуюць камсамол у клясавым змаганьні.

Мяшчанскі зьмест, як-бы Лявонны ні вуаляваў яго надворнай вытрыманасьцю, рэволюцыйнасьцю, на кожным кроку прарываецца, прабіваецца праз лякіроўку. І тады паміж, здавалася-б, ультрарэвалюцыйных, барабанных, набраных з гучных слоў вершаў знаходзяць месца яўна абыватальскія, мяшчанскія настроі.

У вершы „Роднае“ Лявонны становіцца ў позу сузіральніка, які, не знаходзячы апоры ў сучаснасьці, жыве смакаваньнем мінулых уцех, якія былі для яго забыцьцём, уцёкамі ад сучаснага:

„Сэрца, сэрца! Калышы
Зжытае каханьне...
Ой празрыста быццам шкло,
На палёх, над жытам...
... Дзе сказала ты калісьці:
„Пачакай!“
Памятаю—ці ўва сне?
(Думкі не застылі)—
Цярусьціся з вішань сьнег
І гарэлі жылы...
„У сярэбранай цішы
Гэтак лёгкі здані...
Ты мяне закалышы
Чарамі каханьня“.

(„Кам. вершы“, ст. 32—33).

Гэтыя дэмабілізуючыя настроі прасякаюць большасьць „камсамольскіх“ вершаў Лявоннага. Для параўнаньня ідэалаў камсамолу і „хаценьняў“ мешчаніна-абываталя, вуснамі якога гаворыць Лявонны, возьмем яшчэ ўрывак:

„Я хачу ня шмат чаго...
Суму, каб разьвеецца,
Ды таго, гарачага (?)
Што ў вачох сьнее так.
Я хачу—і будзе, мо’—(! ?)
Каб паменей холаду.
...Я хачу, каб век малы
Скончыць перамогаю.
Без пакуты, зьдэкваньня (?)
Ісьці сваёй дарогаю.
Я хачу ня згубы.
Толькі крыху (усяго крыху—У. С.)
радасьці,
Ды каб тая, любая,
Да пары (! ?) ня здрадзіла!..“

(„Кам. вершы“ ст. 26—27).

У Лявоннага й прызыўнік напярэдадні прызыву аддаецца забыцьцю каханьня, мотывуючы гэта тым, што гэта, бачыце, толькі сёньня, а заўтра... ну то там будзе іншае...

„Эх, Марыля! Гэта—сёньня...
Ну, а заўтра—
У паход!..
Рыхтавацца трэба зноў нам,
Каб спакойна жыў народ... (?)“.

(„Комс. вершы“, стар., 19).

Мы ўжо ня будзем казаць пра фармальна-тэхнічны бок „Камсамольскіх вершаў“ Лявоннага. Галоўнае ў тым, што нясучы назву „Камсамольскіх вершаў“ і гэтым самым прэтэндуючы на паказ камсамолу, зборнік Лявоннага ўяўляе сабою, па сутнасьці, паклёп на камсамол. Камсамол паўстае ў ім праз абыватальска-мяшчанскае шкелца. І ў гэтым ня толькі кампрамэнтацыя беларускай камсамольскай паэзіі, але гэта становіць „Камсамольскія вершы“ Лявоннага ў шэраг фактаў, што характарызуюць буржуазную рэакцыю на літаратурным фронце.

Такі-ж характар носіць паэма „Ліпнёвая радасьць“ Паўлюка Ананьнева, зьмешчаная ў III зборніку Віцебскай філіі БелАПП „Рытмы будаваньня“, які вышаў у 1931 г.

Аўтар гэтага халтурнага твору (гэрой „паэмы“ называе сябе прозьвішчам аўтара—Ананьевым), успа-

мінае, як ён калісьці аднойчы сустрэў якуюсьці вясковую дзяўчыну. На фоне сантымэнтальна-падсалоджанай прыроды гэрой завязвае роман. Ён, называючы сябе камсамольцам, у поэме на кожным кроку клянецца камсамолам і часта гаворыць ад яго імя. І вось гэты „камсамалец“, а на самай справе нейкі мешчанчук, расказвае чытачу свае кахальныя прыгоды, смакуючы на ўсякія лады сэксуальны бок гэтых прыгодаў. З усімі падрабязнасьцямі ён апавядае, як у забыцьці каханьня „ён аддаў і юнацтва і сэрца“, як ён „выпіў каханьне“.

„Ой ты, ноч. З голяга капалі сьлёзы,
Усьміхалася зорамі даль,
За кахальную радасьць цвярозую
Я юнацтва і сэрца аддаў.
Мілы мой, о зялёны мой ліпень,
Ведай сам, а другім не кажи
Што каханьне я першы раз выпіў
Там, дзе ўюцца дарогі—крыжы.
...А за рэчкай таполі шамрэлі,
Звонча хлюпаў крыніцы струмень,
Выплываў у паветраных мелях
На чаўне з-па-за хмар цымяны дзень.
Бляды месяц з зарой прывітаўся,
Ды і знік, ці пабег наўцёк...
А я гладзіў шаўковыя пасмы,
Захляпваўся пунцовасьцю шок“.

(„Рытмы буд.“, стар. 203-204).

Расьпісаўшы, як належыць, сваё мяшчанскае каханьне, аўтар далей расказвае, як ягоны аб'ект кахальных прыгод з вёскі выяжджае на вучобу ў Ленінград. Гэрой упадае ў сумоту, пэсымізм. Каб знайсці выйсьце з свайго пэсымістычнага становішча, ён едзе на рабфак. Але сумота па каханцы і тут не дае спакою нашаму нешчасьліўцу. І на некалькіх старонках аўтар адводзіць месца каханню ў сумотных настроях гэроя. Каханка з Ленінграду яго супакойвае лістамі:

„Будзе зноў і вясна і раздолье,
Прыляціць статак зноў лебядзей,
Тады пойдзем мы ў жытняе поле,
Я цябе прыгарну да грудзей“.

(„Рытмы буд.“, стар., 20.)

Гэтае абяцаньне „зноў прыгарнуць да грудзей“ крыху сьцішае сум нашага „гэроя“, і ён у парыве ўздыму робіць рэвэрансы ў бок новае вёскі, камсамолу, сучаснага. Але паслухайце, як гэта тандэтна, халтурна гучыць:

„Цьвіце—расьце плякатам (?)
пышным (!) вёска
Напорна йдзе да сьвету ліхтароў.
І я прыпомню першыя пялёсткі,
І любай россып залатую слоў.
Я веру, знаю—ў кожным камсамольцы
Расьце сьвядомы—новы будаўнік.
І я аддам заранкавыя колцы
Маіх сьпявя най за крышталі (?) дні.
Ужо ўзнуздаў агонь паліць па сьвету
Яздох-гэрой (?) чырвонага каня (!),
А мы штурмуем кніжку і газету
І гимн сьпяваем пераможным дням“.

(„Рытмы буд.“, стар. 210).

Але і гэтыя рэвэрансы, хай і халтурныя, па адрасу сучаснага камсамолу ў паэменосяць выпадковы характар. Гэрою больш з радні ныць па каханай. Таму яго так і мучыць праз увесь час вострая журба, якую ён стараецца, то „замарозіць у сьцюдзёных песьнях-пералівах зімовага ветру“, то патаніць у вучобе. Апошняя для гэроя паэмы зьяўляецца сродкам забыцьця ад насаву журбы па каханай. Але гэтага ніяк яму не пазбавіцца.

„І ня раз я ў сваім інтэрнаце
У гэту стынь штурмаваў „першы
том“
Размаўляць я ўжо з Марксам
паладзіў,
Часты госьць на стале Ляфарг Поль,
Толькі цяжка, ой цяжка загладзіць
Дзён вясновых срабрыстую боль.
Помню лета і ліпень і бровы...“

(„Рытмы буд.“, стар. 208).

— І вось гэтыя „бровы“ не даюць супакою гэрою. Яны яго мучаць, і як-бы ён ні стараўся забыцца на іх, кідаючыся да сучаснай вёскі, выйсьці з іхнага палону ён ня ў сілах. Яму толькі і сьніцца, як—

„Я хватаю
Любую ў абнімкі,

А ў адказ—
Гарачы пацалунак...

(„Рытмы буд.“, стар. 212).

Такая абыватальская пашляціна прасякае ўсю паэму.

Але справа яшчэ ў тым, што побач з гэтай пашляцінай, прыкрываючыся густа ўсыпанай на кожнай старонцы рэвалюцыйнай фразэалёгіяй, праводзяцца яўна рэакцыйныя ідэйкі. Пад шыльдаю паказу новага ў вёсцы, пад вэлюмам халтурных дыфырамбаў па адрасу камсамолу, у паэме „Ліпневая радасьць“ Паўлюк Ананьнеў, хоча ён таго ці ня хоча, праводзіць яўна кулацкія тэндэнцыі паклёпу на пралетарскі горад, тэндэнцыі супроцьстаўленьня яму вёскі. Справа ў наступным:

Гэраіня паэмы—Марыся (каханка гэроя)—у пралетарскім цэнтры Ленінградзе нічога, акрамя багэмы ня ўбачыла. Пралетарскі горад застаўся па-за яе ўвагаю. Падаючы вобраз Марысі ў пачатку паэмы, як вобраз ідэальнай, чыстай сялянкі, аўтар далей праводзіць кулацкую ідэйку, што горад сапсаваў яе, скалечыў. Увогуле нешта накшталт Дударавана „Ветру з усходу“, дзе горад падаецца як носьбіт усяго адмоўнага і ў якім вясковы хлапец, прыехаўшы на вучобу, пападае ў багэмскае асяродзьдзе, разлагаецца. Так і Марыся, паехаўшы ў Ленінград на вучобу, знайшла там толькі багэму, у якой губляе ўвесь свой мінулы вясковы твар; багэма, уцягнуўшы яе ў сваё логава, калечыць. Праілюструем урыўкам з яе ліста да вядомага нам гэроя:

„К сэрцу гора падпаўзае вужам,
Памянела зорнасьць у вачах.
Праплылі цудоўныя імкненьні.
Патанула радасьць у туманах,
На маіх шляху яры, каменьні...
Я цяпер—адна... Адна...“

Дзе ты, дзе, каханы мой, далёкі?
Мо' ўжо на прысьбе шэрых хат?
Я цяпер за бусла ў стук і клэкат,

Аддала-б адразу Ленінград.
Ленінград... і неўскія гулянкі...
Енкі гітары... у зале бляск і шш...
Мне юнацтва атруціла рана,
Загубілі мэту у жыцці...“

Некалі кулацкі сьпявака Язэп Пушча ў сваіх „Асеньніх песнях“ амаль гэтак-жа ўспрыняў пралетарскі цэнтр—Ленінград. І тут Ананьнеў змыкаецца з гэтымі кулацкімі плёткамі пра пралетарскі горад.

„Душна мне сярод муроў і цяжка...
Мне-б цяпер у даях росных быць...
... Я згубіла сэнс жыцця і працы
(Так вясковы часта гіне люд)“.

(„Рытмы буд.“, стар. 223).

Гэтую ідэю гібеньня „вясковага люду“ ў пралетарскім горадзе аўтар разьвівае ў паэме і далей. Выхад з становішча, выходзіць з паэмы, трэба шукаць толькі ў звароце на вёску. Аб пралетарскім асяродзьдзі гораду ні гуку, яно абсалютна ігнаруецца, абмінаецца, як нешта няіснуючае. У якасьці лекаў гэрой паэмы раіць гэраіні вярнуцца ў вёску. І тут яна знаходзіць збавеньне, выхад з таго становішча, у якім апынулася ў горадзе.

„Дзяўчыну знаў... на выцьвеўшых
вачох
З тую рабінавай (у Піцер лёс
закінуў

І насмяяўся)... Гора ні-пачом...
Яна з другімі ложкаць канюшыну.
І зьзяе твар усмешкай пекных зор,
А вочы сэрца мне здалёк мяцеліць“.

(„Рытмы буд.“, стар. 231).

Так кулацкую ідэю, няпрыняцьце і варожасьць да гораду, Ананьнеў прывёў, як бачым з пэўнай пасьлядоўнасьцю, прычым так завэлюмавана, што адразу можа здацца паэма рэвалюцыйным творам, тым больш прыемным, што гэроем выступае камсамалец, ды й на кож-

ным кроку паэма „ўпрыгожана“ такімі вось „камсамольскімі матывамі“, як:

„Сабрайся. камсамолія!
Гайда з песнямі ўпярод!
У Абурузава Міколы
Мы бязбожны зробім сход“.

(„Рытмы буд.“, стар. 222).

А сам гэрой—аўтар на кожным кроку абяцае—

„А я ў песні камсамольца
Радасьць жыцця пералью“.

(„Рытмы буд.“, стар. 222).

Усё гэта толькі лішні раз сьведчыць аб тым, што халтура зьяўляецца формай мімікры буржуазна-кулацкай рэакцыі на літаратурным фронце, і ў прыватнасці на фронце камсамольскай тэматыкі. Гэта гаворыць, што халтура выступае ў цеснай змычцы з буржуазнай рэакцыяй у літаратуры. І ўсё гэта гаворыць за неабходнасьць узмацнення змаганьня з халтурай, узмацнення агню па халтуры ў камсамольскай тэматыцы. А такую-ж халтураю, наборам агульных слоў і мэханічнай зрыфмоўкі іх зьяўляюцца і вершы пра камсамол Зіны Бандарынай у зборніку „Веснацьвет“ (вершы „Камсамол Беларусі“, „Камсамол у паходзе“ і інш.).

І прыходзіцца дзівіцца, што гэтыя творы, як „Ліпнёвая радасьць“ Паўлюка Ананьева, „Камсамольская вершы“—Лявоннага і „Веснацьвет“ З. Бандарынай убачылі сьвет у 1931 годзе. Правільна адносна халтуры паставіў пытаньне т. Авэрбах:

„Што мы робім для таго, каб па сапраўднаму выпаліць гэтую сьмяцьцёвую траву, якая ў нас маецца ў вялізарнай колькасці? Дзе ў нас быў паказальны суд над рэдактарамі кніжак чырвонай халтуры? Дзе мы зьнялі таго ці іншага выдаўца, які выпусьціў гэтую чырвоную халтуру? Дзе арганізаваны

грамадзкі суд над такімі рэдактарамі, якія друкуюць халтурныя рэчы?

Зараз усе згаджаюцца, што трэба зьнішчаць і біць чырвоную халтуру. Давайце пра гэта менш гаварыць, але больш рабіць“.

„Выкрываць, прасьледваць, зьнішчаць чырвоную халтуру“—гэта нашыя штодзённыя задачы.

А паглядзеце ў нашы часопісы. Колькі там друкуецца яшчэ халтуры. Патрэбна мабілізаваць увагу ўсяго камсамолу, усіх пісьменьнікаў, усяе савецкае грамадзкасці на змаганьне з халтурай у камсамольскай літаратуры, не паслабляючы пры гэтым змаганьня з адкрыта-буржуазнымі тэндэнцыямі. Кожны нумар нашых часопісаў, кожная літстаронка, кожны зборнік пад агонь змаганьня з буржуазна-кулацкай рэакцыяй—у якой-бы яна форме не праяўлялася: ці ў форме адкрытай рэакцыі, ці ў форме чырвонай халтуры!

За рашучы паварот тварам да камсамольскай тэматыкі

За вялікае мастацтва бальшавізму ў камсамольскай тэматыцы

Падагульваючы ўсё вышэйсказанае, мы вымушаны адкрыта і рэзка заявіць, што паказ камсамолу ў беларускай паэзіі недастатковы, ды і ня толькі недастатковы, але і нездавальняючы. Усе тэа спробы ў гэтай галіне яшчэ зусім не адпавядаюць тым патрабаваньням, якія высоўваюцца перад камсамольскай літаратурай нашай эпохай. Усе яны ў вельмі і вельмі малой ступені адказваюць задачам стварэньня камсамольскай літаратуры, вартай камсамолу. Жыцьцё камсамолу нагэтулькі апярэдзіла ўсе гэтыя спробы, што можам сьцьвярджаць значнае адставаньне камсамольскай літаратуры наогул і паэзіі ў прыватнасці ад тэмаў рэканструкцыйнага пэрыоду.

Для ліквідацыі адставаньня камсамольскай літаратуры ад жыцця камсамолу ў рэканструкцыйны перыяд неабходна ў першую чаргу мабілізацыя ўвагі вакол камсамольскай тэматыкі ўсяго БелАПП'у, усіх пісьменьніцкіх кадраў. З недацэнкай камсамольскай тэматыкі неабходна пакончыць самым рашучым чынам. А да гэтага часу трэба сказаць ясна і адкрыта, з боку БелАПП'у камсамольскай тэматыцы, стварэнню камсамольскай беларускай літаратуры ня было аддадзена належнае ўвагі. Толькі ў самы апошні час некаторую ўвагу гэтаму пытанню ўдзяляе камсамольская ячэйка пісьменьнікаў і „Чырвоная зьмена“. Але гэтага зусім недастаткова. Патрэбен рашучы пералом у адносінах да камсамольскай літаратуры, як аднаго з важнейшых вучасткаў пралетарскай літаратуры. Праблемы камсамольскай літаратуры павінны стаць разам з іншымі пытаньнямі ў асяродку ўвагі і ўсяе працы БелАПП'у.

БелАПП тварам да камсамольскай тэматыкі, да камсамольскай літаратуры—такое запатрабаваньне на сёньняшні дзень у правах высунуць камсамол да БелАПП'у, бо гэтага пакуль што няма.

Камсамол Беларусі цікавіцца беларускай мастацкай літаратурай. Ён павінен мець сваю мастацкую літаратуру, паэзію. Для гэтага неабходна мабілізацыя ўвагі лепшых творчых сіл беларускай пралетарскай літаратуры.

Тут набывае асабліва вялікую важнасць праца з рабочымі-ўдарнікамі, закліканымі ў літаратуру, бо асноўны склад іх маладых рабочыя камсамольцы. Яны сваёй творчасцю нясуць у літаратуру тое новае, сёньняшняе, сьвежае, што ў сваім развіцьці створыць сапраўдную камсамольскую літаратуру, вартую гэраічнага камсамолу, што здолее вывесці камсамольскую літаратуру з становішча адставаньня ад жыцця

камсамолу рэканструкцыйнага перыяду, што ўвойдзе арганічнай часткаю ў вялікае мастацтва бальшавізму. Але гэта станецца толькі пры ўмове бязупыннай творчай дапамогі, пры ўмове здаровай сыстэматычнай крытыкі творчасці рабочых ударнікаў і змаганьня з праявамі сюсюканьня па адрасу іхняе творчасці.

Шмат новага здаровага вы сустранеце ў зборніку менскіх рабочых ударнікаў. Адзначым, між іншым што і тэму каханьня, якую так змусолюць абыватальска-мяшчанскай трактоўкай Лявонны і Ананьнеў, рабочыя-ўдарнікі падаюць у зусім іншым святле—здаровым пралетарскім у навай трактоўцы.

Як дасягненне мы маем ужо творы пра камсамол, напісаныя рабочымі-ўдарнікамі, камсамольцамі, як „Говар машын“ (Зборнік Віцебскай філіі БелАПП „Рытмы будаваньня“) і „Людзі вялікіх спраў“ („Маладняк“ № 9, 1931 г.) маладога пралетарскага паэты Андрэя Ўшакова і інш., у якіх знаходзіць свае адлюстраваньне гэраічная барацьба камсамолу на фронце сацыялістычнага будаўніцтва.

У творчасці Андрэя Ўшакова мы маем спробы паказу камсамолу, паказу рабочай класы на вытворчасці, у змаганьні з прарывамі, у перамогах, горасьцях і радасьцях без якой-бы то ні было падробкі пад рабочую тэматыку, як гэта мае месца ў інтэлігенцкай, дробнабуржуазнай, халтурнай, фальшывай падробцы пад рабочую і камсамольскую тэматыку Юркі Лявоннага і Паўлюка Ананьнева (гл. вершы апошняга ў „Узвышшы“ за мінулыя два гады). Вядома, вершы Андрэя Ўшакова і іншых рабочых-ударнікаў непазбаўлены значных недахопаў. Гэта перш за ўсё—схэматызм, плякатнасць, элементы павярхоўнасці, сьлізганьня па паверхні, як вынік недахопаў сьветапогляду. Аўладаньне марксысцка-

ленінскім сьветапоглядам—зарука ліквідацыі ўсіх гэтых недахопаў у творчасці рабочых-ударнікаў.

Рабочая непасрэднасьць, арганічнасьць і канкрэтнасьць паказу, адыход ад агульнае дэкларацыйнасьці і рыторыкі—усё гэта выгадна вылучае творчасць Андрэя Ўшакова і іншых паэтаў рабочых ударнікаў-камсамольцаў ад інтэлігенцкага сю-

сюканьня ў бок камсамолу некаторых іншых пісьменьнікаў і няпісьменьнікаў (халтурнікаў).

Пралетарская камсамольская літаратура папаўняецца новымі сіламі з нетраў рабочае клясы. У гэтым парука таго, што беларускі камсамол пры належнай увазе ўсяго пралетарскага літаратурнага руху створыць сваю літаратуру.

АД РЭДАКЦЫІ.

Часопісь „Маладняк“ уключылася ў творчы агляд камсамольскай літаратуры.

Друкуючы артыкул тав. Сядуры, рэдакцыя агаварвае сваю нязгоду з паасобнымі думкамі аўтара.

Сьцьвярджаючы, што „аўладаньне сьветапоглядам павінна адбывацца на аснове практыкі... і толькі ў практыцы будзе правярацца мера аўладаньня ідэямі Маркса, Энгельса і Леніна“ (стар. 144), аўтар выпускае з-пад увагі тое, што тэорыя ад практыкі ня можа быць адарвана ў справе аўладаньня сьветапоглядам.

Няправільным зьяўляецца сьверджаньне аўтара, што „пара ўжо адкінуць недаацэнку камсамольскай тэматыкі ў шэрагах спадарожніцтва“. Гэтым аўтар адмаўляе камсамольскую літаратуру як неатрыўную частку пралетарскага літаратурнага фронту.

Неабходна аднатаваць нярэчаны аўтара самому сабе ў ацэнцы творчасці рабочых ударнікаў і някрытычны падыход да іх творчасці.

Рэдакцыя ня згодна з паасобнымі ацэнкамі паасобных пісьменьнікаў (Броўка і інш.).

Трэба адзначыць і тое, што артыкул, Сядуры далёка ня поўны, не ахапляе ўсяго матэрыялу, не вызначае перспэктыўу далейшага разьвіцьця камсамольскай літаратуры.

Да гэтых пытанняў рэдакцыя зьвернецца ў наступных нумарох.